

Mariana Sipoș

Dosarul Marin Preda

*(viața și moartea unui scriitor
în anchete, procese-verbale,
arhive ale Securității,
mărturii și foto-documente)*

Ediția a II-a revăzută și adăugită

E I K O N

2017

Sumar

**În loc de prefață: Aprecieri critice (selectiv)
la Ediția I, Editura Amarcord, Timișoara, 1999..... 7**

I. MOARTEA UNUI SCRITOR ÎN PROCESE- VERBALE ȘI ÎN DECLARAȚIILE MARTORILOR 11

1. Procuratura Municipiului București.
Dosar nr. 1595/II/1980..... 11
2. Declarațiile martorilor..... 14
3. Semne de întrebare la o lectură mai atentă68
4. Concluziile certificatului medico-legal..... 74
5. Cum a murit, totuși, Marin Preda?..... 84
6. După 18 ani, prof. dr. Vladimir Beliş
comentează certificatul medico-legal.....86
7. Procurorul șef dispune.....89
8. Unde sînt manuscrisele lui Marin Preda?..... 101

II. MARIN PEDA ÎN ARHIVELE SECURITĂȚII.... 129

1. Cine ar fi vinovații de deces..... 129
2. Însemnările secrete ale unui ofițer de Securitate.... 133
3. Dosarul 11 711 din Arhiva S.R.I. 146

III. LUMEA FĂRĂ MARIN PEDA

Comentarii din presă, din cărți și mărturii inedite..... 175

- Elena Preda: „Marin Preda nu a murit
cum se moare” 175
- Dan Claudiu Tănăsescu: „Nu este atît
de misterioasă moartea lui Marin Preda” 186
- Radu F. Alexandru: „Amintirile noastre
se opresc la un pas de sufletul și de viața lui”190

Cleopatra Stănescu: „Dacă mi se întâmplă ceva, chemi pe fratele meu...”	196
Un dosar care va rămîne deschis	206
Alexandru Preda: „Fratele meu nu a fost un stîlp al comunismului”	222
IV. ILUSTRĂȚII	229

În loc de prefață

Aprecieri critice (selectiv) la Ediția I, Editura Amarcord, Timișoara, 1999

„*Dosarul Marin Preda* de Mariana Sipoș este o carte de o excepțională valoare documentară. Autoarea a obținut, prin investigații proprii, *Dosarul nr. 1595/II/1980* din arhiva Procuraturii Municipiului București, care cuprinde procese verbale, declarații ale martorilor, rapoarte medico-legale, fotografii etc. Ea reproduce în carte aceste prețioase documente, adăugându-le un comentariu de dată recentă făcut – la solicitarea sa – de prof. dr. Vladimir Beliș, cunoscut specialist în medicina legală (...)

Mariana Sipoș a explorat și arhiva SRI, unde a găsit note și însemnări referitoare la Marin Preda, altele decât cele incluse în *Cartea albă a Securității*. De asemenea, a extras din presă tot ceea ce ar putea completa, într-un fel sau altul, dosarul morții lui Marin Preda. A rezultat un corpus de texte și fotografii de mare interes pentru istoria literară.”

Alex Ștefănescu,
România literară, nr. 44,
3-9 noiembrie 1999

I. MOARTEA UNUI SCRITOR ÎN PROCESE-VERBALE ȘI ÎN DECLARAȚIILE MARTORILOR

1. Procuratura Municipiului București. Dosar nr. 1595/II/1980

După aproape două decenii de zvonuri, presupuneri, culpabilizări și calomnii – unele cuprinse în cărți care au pretins că ne spun „cum a murit Marin Preda” –, pentru prima oară ies acum la lumină documente care consemnează ceea ce în dicționare și istorii literare este exprimat, concis, într-o singură propoziție: moartea unui scriitor. În cazul lui Marin Preda: „A murit la 16 mai 1980”. Eventual, se mai poate adăuga: „la Mogoșoaia”.

Numai că moartea lui Marin Preda, ca și viața lui, continuă să stîrnească semne de întrebare, nu numai printr-un mister de roman polițist, legat de circumstanțele în care s-a produs, ci mai ales prin contextul social-politic în care scriitorul a trăit mai bine de o jumătate de secol.

Tocmai de aceea, după decembrie 1989, au existat voci care, pornind – bineînțeles – tot de la presupuneri –, au culpabilizat deschis Securitatea, regimul comunist

sau pe Ceaușescu personal; mai mult chiar, în diverse intervenții din presa devenită liberă, s-a cerut reluarea cercetărilor sau chiar redeschiderea procesului, a dosarului „Marin Preda”.

Nimeni nu s-a întrebat însă dacă a existat un proces penal, dacă a existat sau există un dosar „Marin Preda” de cercetare penală. Ei bine, acest dosar există. Și el va fi făcut public – pentru prima oară¹ – în paginile care urmează. Descoperirea lui este rodul cercetărilor și demersurilor mele, inițial ca documentare pentru cele șase emisiuni despre Marin Preda pe care le-am realizat, în ultimii patru ani, la Televiziunea Română, în a cărei redacție culturală lucrez ca publicist comentator, realizator de emisiuni.

În urma unei cereri pe care am adresat-o procurorului general al României, dosarul de care vorbeam a fost descoperit în arhiva Procuraturii Municipiului București. Este un dosar obișnuit care poartă pe copertă numărul 1595 și care conține 125 de file numerotate și datate între 16 mai și 14 octombrie 1980. Prima parte a cărții de față reproduce întocmai cele mai cutremurătoare pagini, care se citesc cu răsuflarea întretăiată, tocmai pentru că ne poartă – prin procesul verbal de constatare, încheiat de procuratură la 16 mai 1980, și prin declarațiile martorilor – în atmosfera ultimelor ore din viața lui Marin Preda și în spațiul deja intrat în legendă al Casei de creație de la Mogoșoaia unde a trăit și a murit scriitorul.

Există, bineînțeles, și în arhivele Securității, un dosar – sau mai multe – în care este vorba despre Marin Preda.

¹ Este vorba de 1999, anul în care a apărut la Editura Amarcord din Timișoara, prima ediție a cărții.

Libris.ro
Respect pentru oamenii și cărți

Și despre ele vom vorbi într-un capitol, o parte dintre documente – cele la care am avut acces² – vor fi comentate sau publicate întocmai într-o altă secțiune a cărții. Tocmai pentru că ele vorbesc de contextul social-politic în care a trăit Marin Preda și pot explica – în parte – controversese legate de cauza morții scriitorului în circumstanțe nici pînă azi elucidate.

Nici cartea aceasta nu le va elucida în întregime. Un lucru însă – în mod cert – îl va dovedi: Marin Preda nu a murit asfixiat cu propria vomă, așa cum suspect de repede s-a răspîndit zvonul la numai cîteva ore după ce scriitorul a fost găsit mort la Mogoșoaia. Certificatul medico-legal, publicat acum pentru prima oară, precum și comentariile unui specialist de primă mărime în acest domeniu, spulberă acum definitiv această ipoteză, legendă – sau mai degrabă diversiune – căreia critici și istorici literari îi acordau pînă acum tot creditul.

² În 1999, nu exista Consiliul Național al Studierii Arhivelor Securității. În urma unei cereri mi s-a permis accesul în sala de lectură a Depozitului Central al arhivei Securității, din Bd. Bujoreni (azi bd. Timișoara) unde mi s-a pus la dispoziție un dosar subțirel cu documente care-l priveau pe Marin Preda, singurele accesibile la acea dată.

2. Declarațiile martorilor

Procuratura Republicii Socialiste România
Procuratura municip. București
Nr. 6 706/ 1980

PROCES-VERBAL

încheiat la 16 mai 1980 în București

Procuror Ambrozie Octavian, de serviciu la Procuratura Municipiului București, astăzi data de mai sus, fiind sesizat despre faptul că la Casa de creație „Mogoșoaia”, a decedat în condiții suspecte scriitorul Marin Preda, m-am deplasat la fața locului, însoțit fiind de către ofițerii de miliție lt. col. Stoicescu C., col. Dragu Cristea, mr. Sasebeș Alex. și of. criminalist col. Matache Vasile din cadrul I.M.M.B. și medicul legist Dr. Cavalioti A. de la Serviciul medico-legal al municipiului București.

Avînd în vedere prevederile art. 129, 131 c. pr. legală, în prezența martorilor asistenți Ștefănescu Mihai – directorul Casei de creație domiciliat în... și... domiciliat în..., constatăm următoarele:

La Casa de creație Mogoșoaia, pendinte de Consiliul culturii și educației socialiste, sîntem întîmpinați de Ștefănescu Mihai – directorul Casei de creație, dr. Dan Claudiu Tănăsescu – membru al Uniunii Scriitorilor și Cornel Popescu – redactor șef la Editura Cartea Românească.

Tov. Dan Claudiu Tănăsescu și Cornel Popescu ne comunică că în ziua de 16 mai 1980, în jurul orelor 12,15 au urcat la etajul 1, camera 5 (pavilionul C), pentru a-l lua pe scriitorul Marin Preda, întrucât urmau să călătorească cu mașina lui Dan Claudiu Tănăsescu la Focșani, unde în jurul orelor 18,00 urmau să aibă o întâlnire cu cititorii la manifestarea organizată de Consiliul culturii al Județului Vrancea. Au bătut la ușă de câteva ori și întrucât nu le deschidea nimeni, au deschis ușa, care era descuiată și au intrat în cameră, constatînd că cheia se afla în broască prin interior, lumina era aprinsă, iar pe patul de lîngă fereastră, cu capul sprijinit pe tăblia și pilierul patului [se afla Marin Preda]³ orientat către biroul din fața geamului – birou aflat pe direcția ușii de la intrare. Crezînd că doarme, au încercat să-l scoale și punînd mîna pe acesta, și-au dat seama că este rigid, cu toate acestea, dintr-un reflex profesional dr. Dan Claudiu Tănăsescu a coborît împreună cu Cornel Popescu pentru ași⁴ lua trusa medicală din autoturism. A luat trusa și a urcat din nou în cameră însoțit de portarul de serviciu, pictorul Ion Neagoe precum și Cornel Popescu, realizînd de-abia acum că totuși MARIN PREDA era decedat.

După obținerea acestor informații, ne-am deplasat la etajul 1, în apartamentul ce-l deținea MARIN PREDA.

Apartamentul este compus dintr-un hol de dimensiune 1,20m./ 2,10m. În partea dreaptă a holului, în spatele ușii se află un cuier pom, pe care se află un palton, o pălărie, o cămașă, iar jos trei damigene goale, șapte sticle de

³ Am inclus între paranteze drepte cuvinte sau uneori litere lipsă în original.

⁴ Am păstrat, la transcriere, întocmai, grafia originală a tuturor documentelor publicate.